

ДЕПАРТАМЕНТ КУЛЬТУРИ, ТУРИЗМУ ТА КУЛЬТУРНОЇ СПАДЩИНИ
КІРОВОГРАДСЬКОЇ ОБЛАСНОЇ ДЕРЖАВНОЇ АДМІНІСТРАЦІЇ
КІРОВОГРАДСЬКА ОБЛАСНА БІБЛІОТЕКА ДЛЯ ЮНАЦТВА

«Патріотичний настрій молоді»

Всеукраїнське соціологічне дослідження
аналіз-звіт

**Кропивницький
2017**

ББК 78.34(4УКР-4КІР)

П 20

«Патріотичний настрої молоді». Всеукраїнське соціологічне дослідження: аналіз-звіт / [вик.: Н. Борзенко; ред.: В. Зеленіна]; Кіровоградська ОЮБ. – Кропивницький, 2017. – 24с.

Дане видання містить результати Всеукраїнського соціологічного дослідження **«Патріотичний настрої молоді»**, яке проводилося протягом *квітня-вересня* 2017 року серед молоді – користувачів Кіровоградської обласної бібліотеки для юнацтва, центральних районних (міських) бібліотек та районних бібліотек, бібліотек-філій для юнацтва Знам'янської та Олександрійської МЦБС, юнацьких абонементів Благовіщенської ЦРБ та Світловодської (ф. № 2) МЦБС, сільських бібліотек Кіровоградської області системи Міністерства культури України, бібліотек Бобринецької, Новоукраїнської об'єднаних територіальних громад.

Видання розраховане на бібліотечних працівників, студентів, школярів та тих, хто працює з молоддю.

Виконавець: Н. Борзенко

Комп'ютерна верстка та дизайн: Н. Борзенко

Відповідальна за випуск: Л. Савенко

©Виконавець: Н. Борзенко, 2017

© Кіровоградська обласна бібліотека для юнацтва, 2017

Протягом квітня-вересня 2017 року у Всеукраїнському соціологічному дослідженні «Патріотичний настрій молоді», взяли участь **2569** респондентів – користувачів Кіровоградської обласної бібліотеки для юнацтва, центральних районних (міських) бібліотек та районних бібліотек, бібліотек-філій для юнацтва Знам'янської та Олександрійської МЦБС, юнацьких абонементів Благовіщенської ЦРБ та Світловодської МЦБС, сільських бібліотек Кіровоградської області системи Міністерства культури України, бібліотек Бобринецької, Новоукраїнської об'єднаних територіальних громад, віком від 14 до 35 років.

Основним завданням дослідження було визначення рівня патріотизму молоді; спрогнозування можливого розвитку патріотичних настроїв; визначення ролі бібліотек у формуванні патріотичних настроїв.

1. Вкажіть Ваш вік

(Табл. 1)

№	Відповіді користувачів	Кількість відповідей	%
1	14-19	1172	45,6
2	20-24	565	22
3	25-35	832	32,4
	Усього відповідей	2569	100
	Усього респондентів	2569	100

Згідно одержаних даних, в дослідженні представлена думка молоді різного віку: в більшості, віком від 14 до 19 років – 45,6% опитаних респондентів, третина опитаних респондентів віком від 25 до 35 років (32,4%), віком від 20 до 24 років – 22% опитаних респондентів. (Див. Табл. 1)

2. Вкажіть Вашу стать

(Табл. 2)

№	Відповіді користувачів	Кількість відповідей	%
1	чоловік	1026	39,9
2	жінка	1543	60,1
	Усього відповідей	2569	100
	Усього респондентів	2569	100

Переважає більшість респондентів, які взяли участь в дослідженні, жіночої статі (60,1%), респондентів чоловічої статі, лише 39,9%. (Див. Табл. 2)

3. Вкажіть чим Ви займаєтесь:

(Табл. 3)

№	Відповіді користувачів	Кількість відповідей	%
1	навчаюся у школі	841	32,7
2	навчаюся в коледжі/технікумі/училищі	389	15,2
3	навчаюся у виші	242	9,4
4	працюю	940	36,6
5	навчаюся та працюю одночасно	155	6
	Усього відповідей	2567	99,9
	Не відповіли	2	0,1
	Усього респондентів	2569	100

Майже третина опитаних молоді-респондентів (36,6%), що взяли участь в дослідженні працюють, 32,7% респондентів навчаються у школі, 15,2% – навчаються в коледжі / технікумі / училищі, 6% – навчаються та працюють одночасно. (Див. Табл. 3)

4. Що таке, на вашу думку, патріотизм?

(Табл. 4)

№	Відповіді користувачів	Кількість відповідей	%
1	любов до Батьківщини	1230	31,7
2	гордість за свою країну та досягнення її громадян	804	20,7
3	бажання жити і працювати на благо своєї країни	989	25,5
4	готовність захищати Батьківщину	828	21,3
5	витривалість, незламність	2	0,05
6	відвага	2	0,05
7	вірність і відданість Батьківщині	4	0,1
8	героїзм, готовність на самопожертву	4	0,1
9	гідність	1	0,03
10	духовність	1	0,03
11	любити українську мову та розмовляти українською	2	0,05

12	мудрість	1	0,03
13	повага до громадян	1	0,03
14	правдивість	1	0,03
15	сміливість	4	0,1
16	справедливість	2	0,05
17	шанувати народ та його традиції	2	0,05
18	інші варіанти	4	0,1
	Усього відповідей	3882	100
	Не відповіли	2	0,08
	Усього респондентів	2569	100

Для третини опитаних респондентів (31,7%) патріотизм – це любов до Батьківщини, для 25,5% респондентів – це бажання жити і працювати на благо своєї країни, для 21,3% – готовність захищати Батьківщину. 20,7% опитаних респондентів вважають, що патріотизм – це гордість за свою країну та досягнення її громадян. (Див. Табл. 4)

5. Чи вважаєте Ви себе патріотом своєї країни?

(Табл. 5)

№	Відповіді користувачів	Кількість відповідей	%
1	так, безсумнівно	1158	45,1
2	скоріше так	944	36,8
3	скоріше ні	115	4,4
4	ні	58	2,26
5	мені це нецікаво	63	2,45
6	важко відповісти	230	8,95
	Усього відповідей	2568	99,96
	Не відповіли	1	0,04
	Усього респондентів	2569	100

45,1 % опитуваних зазначили, що безсумнівно вважають себе патріотами своєї країни, 36,8 % – скоріше за все вважають себе патріотами, 8,95% респондентів важко відповісти на це питання, 4,4% – скоріше не вважають. Не вважають себе патріотами – 2,26% опитаних молоді-респондентів. (Див. Табл. 5)

6. Яку роль, на Вашу думку, відіграє національна ідея в українській державі?

(Табл. 6)

№	Відповіді користувачів	Кількість відповідей	%
1	національна ідея відіграє провідну роль у побудові держави	1310	51
2	національна ідея не відіграє ніякої ролі ні для держави, ні для мене особисто	181	7
3	національна ідея відіграє певну роль, але ця роль не є ключовою для важливих змін у державі	606	23,6
4	національної ідеї немає	128	5
5	важко відповісти	333	13
	Усього відповідей	2558	99,6
	Не відповіли	11	0,4
	Усього респондентів	2569	100

Половина опитаних молоді-респондентів, а саме 51%, вважають, що національна ідея відіграє провідну роль у побудові держави; 23,6% респондентів впевнені, що національна ідея відіграє певну роль, але ця роль не є ключовою для важливих змін у державі. 7% респондентів відповіли, що національна ідея не відіграє ніякої ролі ні для держави, ні для них особисто, 5% респондентів впевнені, що національної ідеї немає. (Див. Табл. 6)

7. Кого із сучасників Ви б назвали справжнім патріотом України?

(Табл. 7)

№	Відповіді користувачів	Кількість відповідей	%
1	Нікого	397	15,1
2	Важко відповісти	1077	41
3	Ахметов Ренат	1	0,04
4	Байдовський Сергій	1	0,04
5	Бандера Степан	1	0,04
6	Березюк Олег	1	0,04
7	Вакарчук Святослав	93	3,53
8	Василюк Сергій	1	0,04

9	Винник Олег	1	0,04
10	Вірастюк Василь	1	0,04
11	Вітвіцька Соломія	1	0,04
12	Вітовська Ірма	1	0,04
13	Волонтери	72	2,74
14	Вчителі	3	0,11
15	Герої II Світової війни	39	1,48
16	Голий Віктор	4	0,15
17	Гриценко Анатолій	2	0,08
18	Громадяне, що сплатили податки	1	0,04
19	Грушевський Михайло	1	0,04
20	Гузар Любомир	1	0,04
21	Джамала (Сусана Джамаладінова)	10	0,38
22	Добровольці	43	1,63
23	Довгий Олесь	1	0,04
24	Загиблі учасники та герої АТО	11	0,42
25	Захисники збройних сил України, військові на Сході України, учасники та герої АТО	435	16,53
26	Зеленський Володимир, команда проекту "95 квартал"	3	0,11
27	Інше	23	0,87
28	Кароль Тіна	1	0,04
29	Кіборги	1	0,04
30	Кличко Віталій, Володимир	13	0,49
31	Клочкова Яна	1	0,04
32	Коваль Роман	1	0,04
33	Костенко Ліна	61	2,32
34	Кравчук Леонід	1	0,04
35	Лижичко Руслана	20	0,76
36	Лікарі	1	0,04
37	Ломаченко Василь	1	0,04
38	Лорак Ані	1	0,04

39	Лук'яненко Левко	4	0,15
40	Люди, які робить внесок у добробут держави	4	0,15
41	Ляшко Олег	10	0,38
42	Маланюк Євген	1	0,04
43	Малкович Іван	1	0,04
44	Мамчур Юлій	4	0,15
45	Мої батьки, бабуся, дідусь	4	0,15
46	Молодь України	3	0,11
47	Нігоян Сергій	13	0,49
48	Олійник Борис	1	0,04
49	Параолімпійці	2	0,08
50	Писанка Руслана	2	0,08
51	Плющ Михайло	1	0,04
52	Подкопаєва Ліля	1	0,04
53	Політики	3	0,11
54	Поплавський Михайло	1	0,04
55	Порошенко Петро	5	0,19
56	Притула Сергій	10	0,38
57	Рабінович Вадим	1	0,04
58	Рятувальники	3	0,11
59	Савченко Надія	40	1,52
60	Садовий Андрій	1	0,04
61	Себе	2	0,08
62	Семенченко Семен	3	0,11
63	Скрипка Олег	3	0,1
64	Скрябін Кузьма	55	2,1
65	Сліпак Василь	1	0,04
66	Співаки українські	2	0,08
67	Спортсмени, олімпійські чемпіони	1	0,04
68	Ступка Богдан	6	0,23
69	Стус Василь	2	0,08

70	Сумська Ольга	1	0,04
71	Табаков Павло	1	0,04
72	Тимошенко Юлія	5	0,19
73	Тягнибок Олег	1	0,04
74	Узелков В'ячеслав	4	0,15
75	Українці, які представляють Україну за кордоном	1	0,04
76	Усик Олександр	12	0,46
77	Учасники майдану, герої Небесної Сотні	73	2,77
78	Хома Михайло (Дзідзьо)	1	0,04
79	Черновол В'ячеслав	1	0,04
80	Чміленко Віктор	7	0,27
81	Шевченко Тарас	4	0,15
82	Шкляр Василь	1	0,04
83	Шустер Савік	1	0,04
84	Шухевич Роман	1	0,04
85	Яворівський Володимир	1	0,04
	Усього відповідей	2632	100
	Не відповіли	48	1,87
	Усього респондентів	2569	100

Проаналізувавши отримані дані щодо сучасників, яких би респонденти назвали справжніми патріотами України, можна зробити висновок, що 41% опитаних респондентів було важко відповісти на поставлене запитання, 16,53% респондентів справжніми патріотами України вважають захисників збройних сил України, військових на Сході України, учасників та героїв АТО; 15,1% не можуть назвати нікого.

На думку інших респондентів справжніми патріотами України є: Вакарчук Святослав (3,53%), учасники майдану та герої Небесної Сотні (2,77%), волонтери (2,74%), Ліна Костенко (2,32%), Скрябін Кузьма (2,1%), добровольці (1,63%), Надія Савченко (1,52%), герої II Світової війни (1,48%).

Менш ніж 10% респондентів патріотами України вважають активістів Сергія Байдовського, Сергія Нігояна, Віктора Чміленка; політичних діячів: Рената Ахметова, Степана Бандеру, Олега Березюка, Михайла Грушевського, Леоніда Кравчука, Олега Ляшка, Левка Лук'яненка, Олеся Довгого, Надію Савченко, Петра Порошенка, Вадима Рабіновича, Анатолія Гриценка, Андрія

Садового, Михайла Поплавського, Олега Тягнибока, Семена Семенченка, Юлію Тимошенко, В'ячеслава Черновола, Романа Шухевича; співаків та музичних виконавців серед яких, Олег Винник, Сергій Василюк, Джамала, Тіна Кароль, Руслана Лижичко, Ані Лорак, Василь Сліпак, Павло Табаков, Михайло Хома (Дзідзьо), Олег Скрипка.

Також патріотами України респонденти вважають параолімпійців, олімпійських чемпіонів та українських спортсменів: Василя Вірастюка, Віталія і Володимира Кличків, Яну Клочкову, Василя Ломаченка, Лілю Подкопаєву, В'ячеслава Узелкова, Олександра Усика; українських телеведучих, журналістів – Соломію Вітвіцьку, Володимира Зеленського, команду проекту "95 квартал", Сергія Притулу, Савіка Шустера; українських акторів: Ірму Вітовську, Руслану Писанку, Богдана Ступку, Ольгу Сумську; українських письменників: Євгена Маланюка, Романа Ковалю, Івана Малковича, Бориса Олійника, Василя Стуса, Василя Шкляра, Тараса Шевченка, Володимира Яворівського; архієпископа Гузара Любомира, кіборгів, загиблих учасників та героїв АТО: Віктора Голого, Михайла Плюща. (Див. Табл. 7)

8. Чи впливає знання історичного минулого на подальше життя держави та її населення?

(Табл. 8)

№	Відповіді користувачів	Кількість відповідей	%
1	так, історичне минуле дуже важливе, вивчати і знати його необхідно кожному	1413	55
2	кожен сам обирає, наскільки важливе для нього знання історичної спадщини	493	19,2
3	історичне минуле неважливе, потрібно жити майбутнім	170	6,6
4	історичне минуле країни треба обов'язково пам'ятати, проте воно не відіграє ніякої ролі в подальшому розвитку держави	357	13,9
5	важко відповісти	131	5,1
	Усього відповідей	2563	99,77
	Не відповіли	6	0,23
	Усього респондентів	2569	100

Більша половина опитаних респондентів (55%) згодні з тим, що знання історичного минулого впливає на подальше життя держави та її населення, що історичне минуле дуже важливе, вивчати і знати його необхідно кожному.

19,2% респондентів зазначили, що кожен сам обирає, наскільки важливе для нього знання історичної спадщини; 13,9% вважають, що історичне минуле країни треба обов'язково пам'ятати, проте воно не відіграє ніякої ролі в подальшому розвитку держави.

6,6% респондентів вважають, що історичне минуле неважливе, потрібно жити майбутнім; 5,1% – важко відповісти. (Див. Табл. 8)

9. Ви знаєте історію виникнення та значення національної символіки України?

(Табл. 9)

№	Відповіді користувачів	Кількість відповідей	%
1	знаю лише про історію виникнення	506	19,7
2	знаю лише значення	530	20,63
3	знаю і про виникнення, і про значення	1360	52,94
4	ні, не знаю	169	6,58
	Усього відповідей	2565	99,84
	Не відповіли	4	0,16
	Усього респондентів	2569	100

52,94% респондентів знають про історію виникнення та значення національної символіки України, п'ята частина опитаних (20,63%) – знає лише про її значення, 19,7% – знають лише про історію виникнення. Не знають історії виникнення та значення національної символіки України 6,58% молоді-респондентів. (Див. Табл. 9).

10. Які почуття Ви переживаєте у відношенні до України?

(Табл. 10)

№	Варіанти запропонованих відповідей	Кількість відповідей	%
1	гордість	917	15,9
2	повагу	787	13,65
3	надію	1458	25,3
4	захоплення	247	4,28
5	любов	872	15,13
6	симпатію	217	3,76
7	довіру	407	7,06
8	недовіру	197	3,42

9	антипатію	42	0,73
10	скептицизм	93	1,61
11	розчарування	466	8,08
12	інше	62	1,08
	Усього відповідей	5765	100
	Не відповіли	1	0,04
	Усього респондентів	2569	100

Респонденти, які взяли участь в дослідженні, переживають різні почуття по відношенню до України. Зокрема, 25,3% респондентів відчують надію, 15,9% – гордість, 15,13% відчують любов, 13,65% – повагу.

В той же час, 8,08% респондентів відчують розчарування. Довіру по відношенню до України відчують лише 7,06% респондентів. (Див. Табл. 10).

11. Як громадянин України я пишаюсь... У таблиці позначте ті пункти, які підходять саме Вам.

(Табл. 11)

№	Відповіді користувачів	Кількість відповідей	%
1	минулим країни	1258	20,1
2	мистецтвом	792	12,7
3	спортивними досягненнями	928	14,8
4	культурою країни	964	15,4
5	науковими та технічними досягненнями	373	6
6	духовністю народу	797	12,7
7	системою освіти	157	2,5
8	зовнішньою політикою країни	66	1,1
9	внутрішньою політикою країни	34	0,5
10	економічним розвитком країни	49	0,8
11	армією	565	9
12	захистом прав і свобод громадян	188	3
13	системою соціального забезпечення	90	1,4
	Усього відповідей	6261	100
	Не відповіли	4	0,16
	Усього респондентів	2569	100

П'ята частина респондентів, що брали участь в дослідженні (20,1%), як громадяни України пишуться минулим країни, 15,4% пишуться культурою країни, 14,8 – спортивними досягненнями, 12,7% – мистецтвом, 12,7% – духовністю народу, 9% – армією, 6% – науковими та технічними досягненнями, 3% – захистом прав і свобод громадян, 2,5% – системою освіти. (Див. Табл. 11)

Найменше респонденти пишуться системою соціального забезпечення (1,4%), зовнішньою політикою країни (1,1%), економічним розвитком країни (0,8%) та внутрішньою політикою країни (0,5%). (Див. Табл. 11)

12. Ви оптиміст, песиміст чи реаліст?

(Табл. 12)

№	Відповіді користувачів	Кількість відповідей	%
1	оптиміст	991	38,6
2	песиміст	159	6,2
3	реаліст	1109	43,2
4	важко відповісти	308	11,9
	Усього відповідей	2567	99,9
	Не відповіли	2	0,08
	Усього респондентів	2569	100

43,2% опитаних респондентів вважають себе реалістами, 38,6% вважають себе оптимістами, 6,2% – зазначили, що песимісти. (Див. Табл. 12)

13. Які проблеми, на Ваш погляд, сьогодні найбільш гостро стоять перед молоддю?

(Табл. 13)

№	Відповіді користувачів	Кількість відповідей	%
1	куріння	1062	9,4
2	алкоголізм	1269	11,3
3	наркоманія	1318	11,7
4	проблеми зі здоров'ям	660	5,9
5	морально-етична деградація суспільства	848	7,5
6	злочинність	957	8,5
7	безробіття	1366	12,1
8	брак матеріальних ресурсів	580	5,1

9	відсутність підтримки від держави	765	6,8
10	корупція	805	7,1
11	недоступність освіти	477	4,2
12	економічна ситуація в країні	678	6
13	обмеженні можливості дозвілля	228	2
14	відсутність взаєморозуміння з батьками	240	2,1
15	інше	37	0,3
	Усього відповідей	11290	100
	Усього респондентів	2569	100

Опитувані респонденти, даючи відповіді на дане запитання, зазначали, в основному, по декілька варіантів. На думку респондентів, сьогодні найбільш гостро стоять перед молоддю різноманітні проблеми, зокрема: безробіття (12,1%), наркоманія (11,7%), алкоголізм (11,3%), куріння (9,4%), злочинність (8,5%), морально-етична деградація суспільства (7,5%), корупція (7,1%), відсутність підтримки від держави (6,8%), економічна ситуація в країні (6%), проблеми зі здоров'ям (5,9%), брак матеріальних ресурсів (5,1%), недоступність освіти (4,2%), відсутність взаєморозуміння з батьками (2,1%), обмеженні можливості дозвілля (2%). (Див. Табл. 13)

14. Плануючи своє майбутнє, Ви робите це на довгострокову перспективу, чи лише на короткий час?

(Табл. 14)

№	Відповіді користувачів	Кількість відповідей	%
1	на довгострокову перспективу	1409	54,85
2	на короткий час	1159	45,11
	Усього відповідей	2568	99,96
	Не відповіли	1	0,04
	Усього респондентів	2569	100

Більшість молоді-респондентів (54,85%) планують своє майбутнє на довгострокову перспективу, 45,11% – планують на короткий час. (Див. Табл. 14)

15. На Вашу думку, наскільки ситуація в країні може вплинути на реалізацію Ваших життєвих планів?)

(Табл. 15)

№	Відповіді користувачів	Кількість відповідей	%
1	ніяк не пов'язана з моїми життєвими планами	401	15,6

2	може вплинути, але вкрай незначно	549	21,4
3	буде мати значний вплив	745	29
4	реалізація моїх життєвих планів повністю залежить від ситуації в країні	474	18,4
5	важко відповісти	400	15,6
	Усього відповідей	2569	100
	Усього респондентів	2569	100

На думку 29% молоді-респондентів ситуація в країні буде мати значний вплив на реалізацію їх життєвих планів. 21,4% молоді-респондентів зазначили, що ситуація в країні може вплинути на реалізацію їх життєвих планів, але вкрай незначно; 18,4% впевнені, що реалізація їх життєвих планів повністю залежить від ситуації в країні. Лише 15,6% респондентів зазначили, що ситуація в країні ніяк не пов'язана з їх життєвими планами. (Див. Табл. 15)

16. З яким настроєм Ви дивитесь в майбутнє?

(Табл. 16)

№	Відповіді користувачів	Кількість відповідей	%
1	з надією	1266	49,3
2	спокійно, але без особливих надій і ілюзій	630	24,5
3	з тривогою і невпевненістю	494	19,2
4	зі страхом і відчаєм	174	6,8
	Усього відповідей	2564	99,8
	Не відповіли	5	0,2
	Усього респондентів	2569	100

Майже половина опитаних респондентів (49,3%) в майбутнє дивляться з надією, чверть опитаних (24,5%) – спокійно, але без особливих надій і ілюзій. 19,2% респондентів дивляться в майбутнє з тривогою і невпевненістю, 6,8% – зі страхом і відчаєм. (Див. Табл. 16)

17. Як Ви гадаєте, чи потрібно виховувати патріотизм у молоді?

(Табл. 17)

№	Відповіді користувачів	Кількість відповідей	%
1	так, патріотизм потрібно виховувати	1729	67,3
2	ні, він повинен формуватися стихійно	220	8,6
3	обидва варіанта вірні	430	16,7

4	не знаю	189	7,36
	Усього відповідей	2568	99,96
	Усього респондентів	2569	100

Переважає більшість (67,3%) згодні з тим, що патріотизм потрібно виховувати, 8,6% впевнені, що він повинен формуватися стихійно. 16,7% респондентів вважають, що обидва варіанта вірні, що патріотизм потрібно виховувати, і що він повинен формуватися стихійно. (Див. Табл. 17)

18. На сьогоднішній день держава піклується про виховання патріотизму? (якщо так, вкажіть, за можливості, загальнодержавні програми, відомі Вам)

(Табл. 18)

№	Відповіді користувачів	Кількість відповідей	%
1	так	859	33,5
2	ні	643	25,1
3	не знаю	1061	41,4
	Усього відповідей	2563	100
	Не відповіли	6	0,23
	Усього респондентів	2569	100
	Запропоновані загальнодержавні програми:		
1	Державна національна програма "Освіта" ("Україна XXI століття")	4	0,16
2	Державна цільова соціальна програма "Молодь України" на 2016-2020 роки	166	6,48
3	Концепція загальнодержавної цільової соціальної програми патріотичного виховання громадян на 2013 – 2017 рік	22	0,86
4	Концепція національно-патріотичного виховання дітей і молоді" 2015р	30	1,17
5	Національна програма "Діти України"	2	0,08
6	Обласна цільова соціальна програма "Молодь Кіровоградщини" на 2016-2020 роки	37	1,45
7	Урядові програми відзначення державних свят та знаменних дат державного значення	2	0,08

8	Обласна цільова програма національно-патріотичного виховання дітей та молоді на 2017 — 2020 роки	3	0,12
9	Міська Програма розвитку культури на 2016-2020 роки міста Знам'янка	1	0,04
10	Концепція Державної цільової соціальної програми "Молодь України" на 2016-2020 роки	2	0,08
	Усього відповідей	269	100

На сьогоднішній день 41,4% опитаних респондентів не знають чи піклується держава про виховання патріотизму, 33,5% вважають, що держава піклується, але з них тільки 10,5% респондентів змогли назвати загальнодержавні, обласні та міські програми. З них загальнодержавні, програми назвали лише 8,74% респондентів.

25,1% респондентів впевнені, що держава не піклується про виховання патріотизму. (Див. Табл. 18)

19. Як Ви гадаєте, бібліотека впливає на розвиток патріотизму серед українців?

(Табл. 19)

№	Відповіді користувачів	Кількість відповідей	%
1	так	2155	83,9
2	ні	398	15,5
	Усього відповідей	2553	99,4
	Не відповіли	16	0,6
	Усього респондентів	2569	100

Згідно одержаних даних дослідження, переважна більшість молоді-респондентів (83,9%) гадає, що бібліотека впливає на розвиток патріотизму серед українців, 15,5% – з цим не згодні. (Див. Табл. 19)

20. На Вашу думку, які кроки може зробити бібліотека для розвитку цього напрямку?

(Табл. 20)

№	Відповіді користувачів	Кількість відповідей	%
1	Важко відповісти	1241	48,3

2	Зазначили кроки, які може зробити бібліотека для розвитку цього напрямку	1237	48,2
3	Бібліотека на вірному шляху	2	0,16
4	Виготовляти бібліотечну рекламну продукцію відповідної тематики	6	0,49
5	Виготовляти та популяризувати бібліотечну видавничу продукцію патріотичної тематики	9	0,73
6	Впроваджувати інноваційні методи роботи в бібліотеках щодо виховання патріотичного настрою, патріотичних почуттів у молоді, утвердженню у молоді гордості за свою державу, за український народ	25	2,02
7	Впроваджувати та реалізовувати патріотичні бібліопроекти з популяризації української історії та культури	8	0,65
8	Державновладцям надавати особистий приклад патріотизму	2	0,16
9	Залучати молодь до переглядів фільмів патріотичного напрямку	3	0,24
10	Залучати молодь до обговорення нагальних проблем (питань) міста (держави)	8	0,65
11	Залучати партнерів бібліотеки до проведення масових заходів патріотичного спрямування	1	0,08
12	Збирати матеріали для оформлення "Книги пам'яті рідного краю"	8	0,65
13	Звернути увагу на військово-патріотичне виховання молоді	1	0,08
14	Інформувати населення про досягнення українців	1	0,08
15	Інше	48	3,88
16	Надавати читачам потрібну інформацію відповідного змісту	1	0,08
17	Налагодити тісну співпрацю з головами молодіжних рад	1	0,08
18	Нічого не робити, людина сама повинна зробити вибір, пропагувати патріотизм безглуздо, патріотизм живе в серці, а не в	3	0,24

	розумі		
19	Ознайомлювати користувачів бібліотек та молодь з новими державними, обласними, регіональними і міськими проектами та молодіжними програмами з патріотичного виховання молоді	7	0,57
20	Організовувати зустрічі і спілкування національно-патріотичного спрямування із залученням до участі учасників антитерористичної операції на сході України, добровольців, військовослужбовців, волонтерів, письменників-земляків і цікавих особистостей	130	10,51
21	Організовувати Дні, тижні, конкурси військово-патріотичного спрямування	3	0,24
22	Організовувати заходи щодо вшанування пам'яті учасників АТО	1	0,08
23	Організовувати і проводити виховні, тематичні заходи: патріотичні ігри, конкурси, круглі столи, лекції, вечори історії, години мужності, історії, пам'яті, уроки патріотизму, урочисті свята, бесіди, роздуми, розповіді про патріотичне минуле, години спілкування, читацькі конференції, екскурсії до військових частин, тренінги	591	47,78
24	Організовувати патріотичні бібліо-фестивалі з метою заохочування молоді до читання	2	0,16
25	Організовувати та проводити флешмоби, патріотичні акції із залученням юнацтва та молоді, зокрема "Ти – патріот"	31	2,51
26	Оформлювати в бібліотеках книжкові виставки, фотовиставки, стенди, куточки і плакати патріотичної тематики	28	2,26
27	Підвищувати рівень знань молоді про видатних особистостей українського державотворення	3	0,24

28	Підвищувати фаховий рівень бібліотекарів шляхом проведення семінарів і практикумів	6	0,49
29	Підтримувати і більше працювати з молоддю	4	0,32
30	Планувати широкомасштабну та довгострокову комплексну роботу в даному напрямку	1	0,08
31	Покращувати матеріально-технічну базу бібліотек, впроваджувати в роботу бібліотек новітні технології	14	1,13
32	Поповнювати книжкові фонди бібліотек україномовною літературою патріотичної і військово-патріотичної тематики, літературою про війну на Сході, події в зоні АТО	75	6,06
33	Популяризувати історію символіки та історії життя видатних людей	8	0,65
34	Популяризувати національну духовно-культурну спадщину України, патріотичні ідеї серед населення	3	0,24
35	Популяризувати патріотичну літературу, твори українських письменників та сучасних українських авторів з метою виховання у молодого покоління почуття патріотизму	135	10,91
36	Проводити виховну роботу на культурно-історичних традиціях та традиціях народного мистецтва	4	0,32
37	Проводити заходи краєзнавчого характеру, з метою популяризації літератури про рідний край	2	0,16
38	Проводити заходи, спрямовані на ознайомлення з історією України, популяризацію історичного минулого, заохочення вивчення історії та традицій українського народу	5	0,40
39	Проводити заходи у бібліотеках за участі організацій і установ національно-патріотичного спрямування, громадських активістів, волонтерів, які сприятимуть усвідомленню особистої відповідальності	8	0,65

	та підвищать престиж військового обов'язку молоді		
40	Проводити інформаційну, просвітницьку роботу серед молоді	6	0,49
41	Проводити пошукові роботи за напрямком "Вони віддали життя за Україну"	6	0,49
42	Пропонувати читачам більше українських періодичних видань	3	0,24
43	Розгорнути роботу щодо розвитку патріотичного читання, читання літератури про минуле України	4	0,32
44	Розробляти патріотичні мультимедійні презентації	1	0,08
45	Співпрацювати зі школами, дошкільними закладами, закладами культури щодо цього питання	3	0,24
46	Створювати в бібліотеках юнацькі, молодіжні клуби за інтересами та гуртки патріотичного спрямування	25	2,02
47	Створювати та поповнювати інформацією патріотичні блоги для молоді	1	0,08
	Усього відповідей	2478	96,46
	Не відповіли	91	3,5
	Усього респондентів	2569	100,00

Майже половині опитаних (48,31%) було важко відповісти на запитання відносно того, які саме кроки може зробити бібліотека для розвитку патріотизму серед українців.

Висловили чимало пропозицій щодо певних кроків, які може зробити бібліотека для розвитку цього напрямку 48,2% молоді-респондентів. Зокрема, вони запропонували організувати і проводити виховні, тематичні заходи: патріотичні ігри, конкурси, круглі столи, лекції, вечори історії, години мужності, спілкування, історії, пам'яті, уроки патріотизму, урочисті свята, бесіди, роздуми, розповіді про патріотичне минуле, читацькі конференції, екскурсії до військових частин, тренінги (47,78%); популяризувати патріотичну літературу, твори українських поетів і письменників та сучасних українських авторів з метою виховання у молодого покоління почуття патріотизму (10,91%); організувати зустрічі і спілкування національно-

патріотичного спрямування із залученням до участі учасників антитерористичної операції на сході України, добровольців, військовослужбовців, волонтерів, письменників-земляків і цікавих особистостей (10,51%); поповнювати книжкові фонди бібліотек україномовною літературою патріотичної і військово-патріотичної тематики, літературою про війну на Сході, події в зоні АТО (6,06%)

Респонденти також запропонували бібліотекарям організувати та проводити флешмоби, патріотичні акції із залученням юнацтва та молоді (2,51%); оформлювати в бібліотеках книжкові виставки, фотовиставки, стенди, куточки і плакати патріотичної тематики (2,26%); впроваджувати інноваційні методи роботи в бібліотеках щодо виховання патріотичного настрою, патріотичних почуттів у молоді, утвердження у молоді гордості за свою державу, за український народ (2,02%); створювати в бібліотеках юнацькі, молодіжні клуби за інтересами та гуртки патріотичного спрямування (2,02%); покращувати матеріально-технічну базу бібліотек, впроваджувати в роботу бібліотек новітні технології (1,13%). Не відповіли на поставлене запитання 3,54% респондентів. (Див. Табл. 20).

Висновки:

Патріотичне виховання підростаючого покоління потребує поєднання спільних зусиль влади, державних та громадських організацій і установ, що опікуються проблемами молоді. Бібліотека, яка володіє безцінними книжковими скарбами, може здійснювати значний вплив на формування патріотизму та духовності сучасної молоді.

- переважна більшість молодих людей безсумнівно вважає себе патріотами своєї країни;

- сучасна молодь переконана, що знання історичного минулого впливає на подальше життя держави та її населення і що історичне минуле дуже важливе; вивчати і знати його необхідно кожному;

- патріотизм для молоді – це любов до Батьківщини, бажання жити і працювати на благо своєї країни, готовність захищати Батьківщину, а також гордість за свою країну та досягнення її громадян;

- молоді люди переживають різні почуття по відношенню до України, зокрема, відчувають надію, гордість, любов, повагу;

- сучасна молодь згодна з тим, що патріотизм потрібно виховувати у молоді;

- як громадяни України молоді люди більш за все пишаються минулим країни, її культурою, спортивними досягненнями, мистецтвом, духовністю народу та армією; менше пишаються науковими та технічними досягненнями, захистом прав і свобод громадян, системою освіти;

- найменше молодь пишається системою соціального забезпечення, зовнішньою та внутрішньою політикою країни, її економічним розвитком;

- на думку молоді, справжніми патріотами України є захисники збройних сил України, військові на Сході України, учасники та герої АТО, учасники майдану та герої Небесної Сотні, волонтери, українські письменники, сучасні музиканти та виконавці, політичні діячі, параолімпійці, олімпійські чемпіони та українські спортсмени, українські телевізійні ведучі та журналісти;

- молоді люди знають історію виникнення та значення національної символіки України;

- на сучасному етапі розвитку країни приблизно однакова кількість молодих людей, які вважають себе як реалістами, так і оптимістами;

- сьогодні перед сучасною молоддю стоять різноманітні проблеми, серед яких найбільш гострими є: безробіття, наркоманія, алкоголізм, куріння, злочинність, морально-етична деградація суспільства, корупція, відсутність підтримки від держави, економічна ситуація в країні;

- більшість молодих людей планують своє майбутнє на довгострокову перспективу;

- на думку молоді, ситуація в країні може по різному вплинути на реалізацію їхніх життєвих планів, зокрема, ситуація в країні може мати значний вплив на реалізацію їх життєвих планів; ситуація в країні може вплинути на реалізацію їх життєвих планів, але вкрай незначно; реалізація їх життєвих планів повністю залежить від ситуації в країні.

- в майбутнє сучасна молодь дивляться з надією;

- лише незначна частина молоді знає що, на сьогоднішній день держава піклується про виховання патріотизму шляхом реалізації загальнодержавних програм;

- разом з тим, частина молодих людей відчувають розчарування по відношенню до держави, дивляться в майбутнє без особливих надій і ілюзій, з тривогою та невпевненістю.

На думку молоді, для розвитку патріотизму серед українців бібліотека може зробити певні кроки, зокрема: організовувати і проводити виховні, тематичні заходи використовуючи новітні бібліотечні форми роботи;

- популяризувати патріотичну літературу, твори українських поетів і письменників та сучасних українських авторів;

- організовувати зустрічі і спілкування національно-патріотичного спрямування із залученням до участі учасників антитерористичної операції на сході України, добровольців, військовослужбовців, волонтерів, письменників-земляків і цікавих особистостей;

- поповнювати книжкові фонди бібліотек україномовною літературою патріотичної і військово-патріотичної тематики, літературою про війну на Сході, події в зоні АТО;

- оформлювати в бібліотеках книжкові вистави, фотовиставки, стенди, куточки і плакати патріотичної тематики;

- впроваджувати інноваційні методи роботи в бібліотеках щодо виховання патріотичного настрою, патріотичних почуттів у молоді, утвердження у молоді гордості за свою державу, за український народ;
- створювати в бібліотеках юнацькі, молодіжні клуби за інтересами та гуртки патріотичного спрямування.

Пропозиції:

Бібліотекам області, використовуючи різні форми і методи бібліотечної роботи, необхідно:

- виховувати у підростаючого покоління почуття пошани та любові до своєї країни, національної символіки, традицій і звичаїв українського народу, інтересу до історичного минулого України;
- сприяти утвердженню у молодих користувачів гордості за свою державу, за український народ;
- виховувати патріотизм та героїзм молоді на прикладах життя і героїзму як відомих історичних постатей, так і простих українців – у тому числі Героїв Майдану і учасників АТО;
- проводити роз'яснювальну роботу серед користувачів – молоді щодо ідей, головних завдань української держави на сучасному етапі, ролі молоді у здійсненні важливих змін в суспільстві, популяризації заходів, які проводить держава для підтримки різних верств молоді;
- сприяти подоланню негативних звичок, вмінню вирішувати життєві проблеми та об'єктивно оцінювати власні можливості;
- формувати у молоді позитивне сприйняття подій, що відбуваються в сучасному житті, вміння бачити власні перспективи;
- виховувати у молоді почуття гідності, доброти, милосердя, розуміння того, що від самої людини залежить її якісне життя та добробут;
- сприяти формуванню у молоді активної життєвої позиції.